Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 44 (244) | ГОД V | БЕЛАСТОК, 30 КАСТРЫЧНІКА 1960 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

13 ЛІСТАПАДА ПЛЕНУМ ГП БГКТ

13 ЛІСТАПАДА Г. Г. АДБУДЗЕЦЦА II-ОЕ ПЛЕНАРНАЕ ПАСАДЖЭННЕ ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА. II-ОЕ ПЛЕНУМ ГП БГКТ ПРЫСВЕЧАНА БУДЗЕ ПРАЦЫ АДДЗЕЛАЎ І ГУРТКОЎ ТАВАРЫСТВА.

РОДНЫЯ КРАЯВІДЫ

фота — М. Тарасевіч

II З'ЕЗД ЛІТАБ'ЯДНАННЯ

Шаснаццатага кастрычніка адбыўся ў памяшканні рэдакцыі «Нівы» II З'езд Літаратурнага Аб'яднання.

У З'ездзе ўдзельнічала звыш дваццаці беларускіх пісьменнікаў, пражываючых у Польшчы.

Ад імя Таварыства прынялі ўдзел у з'ездзе старшыня ГП БГКТ тав. Уладзімір Станкевіч, сакратар ГП тав. Уладзімір Юзвюк і член прэзідыума ГП тав. Ліда Бялецкая.

Асноўнымі пунктамі парадка дня з'езду былі: справаздачны даклад, даклад Алеся Барскага на тэму «Творчасць пісьменніка і рэчаіснасць», спрэчкі і выбары новага праўлення.

У справаздачным дакладзе праведзена аналіз творчых дасягненняў маладых беларускіх пісьменнікаў ва ўсіх галінах іх творчасці. Між іншым, за двухгадовую дзейнасць Літаб'яднання выйшлі зборнік вершаў «Рунь» і 28 літаратурных старонак, адбылося таксама 36 аўтарскіх сустрэч.

Цікавым быў даклад А. Барскага. Указваў ён на неабходнасць назірання пісьменніцкай творчасці да жыцця, да грамадскіх з'яў, заклікаў да ўзняцця некранутых яшчэ дагэтуль багатых тэм.

У выніку выбараў старшыней Літаратурнага аб'яднання застаўся Алесь Барскі.

З'езд вырашыў змяніць назоў «Літаб'яднання пры рэдакцыі «Ніва» на «Літаратурнае аб'яднанне пры ГП БГКТ».

У пастановах, якія прыняў З'езд, бачым турботу аб наладжанні цеснай сувязі пісьменнікаў з беларускім насельніцтвам, пражываючым у Польшчы, шляхам шырэйшага, чым дагэтуль, арганізавання аўтарскіх сустрэч, новых творчых пошу-

(Працяг на стар. 3)

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

ШТО ЧУВАЦЬ У КАЛЕКТЫВАХ СЕЛЬСКА — ГАСПАДАРЧАЙ ПАДРЫХТОЎКІ

У Беластоцкім павеце ёсць 28 калектываў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Аб працы некаторых з іх гаворыць нам Мікола Богуш — інструктар Павятовага праўлення Калектываў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў Беластоку.

КРУГЛЫ ЛЯСОК

Калектыў налічвае 14 членаў. Загадчыкам з'яўляецца старшыня гуртка ЗМВ Уладзіслаў Кужалеўскі. У мінулым годзе моладзь вырошчвала кармовыя буракі — гатунак экандорфа. Вынікі аказаліся рэкорднымі. Галена Казберук сабрала 700 кілаграмаў з ара (у пераліку на гектар — 700 цэнтнераў з гектара); Уладзіслаў Кужалеўскі 690 кілаграмаў з ара. Такіх самых поспехаў дабілася і Марыя Кужалеўская. Аб ёй трэба сказаць яшчэ больш. На павятовай сельскагаспадарчай алімпіядзе ў мінулым годзе М. Кужалеўская правяла багатыя тэарэтычныя веды, за што ёй была прысуджана першая ўзнагарода — ручны гадзіннік. У гэтым годзе яна рыхтуецца да ваяводскай алімпіяды, якую арганізуе Ваяводскае праўленне сельскагуртоў. Аляксандар Кужалеўскі, Андрушкевіч і іншыя сабралі па 680 кг. буракоў з ара.

Моладзь Круглага Ляска арганізавала ў сваёй вёсцы сельскагаспадарчую выстаўку.

(Працяг на стар. 4)

СОНЕЧНЫ ГОРАД

АД НАШАГА КАРЭСПАНДЭНТА

Сталіца сонечнага Узбекістана — Ташкент — з'яўляецца сапраўдным горадам-паркам. Вуліцы яго тонуць у зеляніне акацый, айлантаў, дубоў, чынар і карагачаў. Дрэвы засланяюць невысокія 2—4 павярховыя дамы, дзякуючы чаму вуліцы нагадваюць алеі вялізнага парку. Але ўся гэта багатая расліннасць існуе дзякуючы працы чалавека. Ташкент — гэта аазіс сярод пустыні. Летам, значную частку вясны і восені пануе тут сонечная бязвоблачная пагода. Рэдка на небе паявіцца празрыстая, худая хмарка, якая не ў сілах засланіць распаленага сонца. Дождж летам — гэта тут з'ява таксама незвычайная, як землетрасенне. Тлустая гліністая глеба высыхае летам на камень.

Быццам жыццёдайныя вены, перасякаюць горад каналы і арыкі, якія рэчка Арыса жывіць вадой. Сетка равоў — арыкаў, якія бягуць з абодвух бакоў кожнай вуліцы, насуць жыццё дрэвам, кустам і кветкам. Без іх замерла б расліннасць як замірае арганізм, пазбаўлены крыві. А без расліннасці і жыццё чалавека ў спёцы, якая часта перавышае 40 градусаў у цені, стала б нясцерпным.

Па ўсім горадзе раскінуты скверы і паркі. Асабліва прыгожыя — старанна дагледжаныя паркі. Паркі — гэта месца, дзе адпачываюць тысячы гараджан, якія тоўпамі іх запаўняюць вечарамі. Кожны тут можа знайсці штосьці для сябе. Можна пасядзець пад адкрытым небам у рэстаране, або проста сярод прыгожых алей, можна паслухаць аркестра, які тут грае кожны вечар, пайсці ў летні кінатэатр, або пагуляць на танцпляцоўцы.

Ташкент ляжыць на паласе, якую часам наведваюць землетр...

(Працяг на стар. 3)

САМАСУД НАД БРАТАМ

Невялікая вёсачка Дубінская Ферма ляжыць непадалёку вялікай як на раўніннную паверхнасць Гайнаўшчыны гары. Гаворыцца ў наваколлі, што калісьці жыў тут памешчык. Калі так, дык па ім застаўся толькі след у выглядзе вялікай сажалкі. Больш нічога. Праўдападобна, прыгожы памешчыцкі дворык быў разбураны поўнасцю ў час вайны са шведамі. Потым памешчыцкая сям'я не магла ўжо больш разбагацець і так было аж да часу рэформы 1861 года. Пасля яе, наследнікі памешчыка «патраціў галовы» і невядома куды дзеліся. У вёсачцы засталіся жыць з пакалення ў пакаленне толькі тыя, якія дзяды і бацькі мелі горкую долю, нажывалі гарбы ў мінулым на панскім полі. Адной з іх была цётка Гайна Вакулінская. Нялёгкую мела яна ста асць. Не давялося ёй выйсці замуж, мець сваю сям'ю. Мела няпоўных 2 га зямлі, сваю хатку ў канцы вёскі і пляменнікаў, якія па-рознаму да сваёй цёткі адносіліся. Памерла старушка дзесяць з лішнім год таму назад.

Яе маёмасць зрабілася прычынай паступова паглыбляўшайся нянавісці паміж пляменнікамі, дваюраднымі братамі Антонам і Сцяпанам Вакулінскімі. На першага запісана ў рэестрах 4,60 га, а на другога 2,40 га. Антон, маючы больш зямлі, зрабіўся сапраўдным гаспадаром. У яго ўсе парадковы парадкам свецяць, прыгожы агарод, садочак пасаджаны. Хаця самому ўжо год 50, але яшчэ патрапіў справіцца з усім лепш за малодшага. Зрэшты, дарослы ўжо сын Яўген шмат памагаў на гаспадарцы, а нядаўна пасля вайсковай службы вярнуўся да бацькоў. Планаваў ажаніцца і ісці па слядах бацькі.

Сцяпанава сяліба знаходзіцца насупраць Антонавай. Яму многа горш пашанцавала. Ажаніўся ва ўзросце 22 гадоў з дзяўчынай з Орлі. Ад жончыных бацькоў дапамогі не меў амаль ніякай. Далёка жывуць, ды і бедныя, так як і ён сам. Сцяпан з Марысяй нажылі трое дзяцей.

— Што ж будзем рабіць? Хатка валіцца, дзяцей апрануць трэба, усім харчавацца таксама трэба... З гэтай гаспадаркі нашай не здабудзеш нічога, — пачэсваючы патыліцу, гаварыў Сцяпан жонцы.

(Працяг на стар. 5)

Кур'ёзы

„ВЯСЕЛЛЕ З ГЕНЕРАЛАМ"

Сярод «вышэйшага грамадства» французскай сталіцы, піша «Морген», увайшло ў моду запрашаць на ўсялякага роду банкеты і сямейныя святы бравых гвардзейцаў з так званай рэспубліканскай гвардыі. Для «ўпрыгожвання вечара» можна наняць любога салдата або афіцэра, прычым аплата робіцца пагадзінна і залежыць ад воінскага звання запрошанага. Калі наняць радавога гвардзейца, які будзе стаяць ля дзвярэй і казыраць уваходзячым гасцям, дык плаціць давядзецца па франку за гадзіну. Фельдфебель, наняты, на шэсць гадзін, будзе «каштаваць» 10 франкаў 60 сантымаў, обер-фельдфебель — 11 франкаў 50 сантымаў. Калі гвардзеец у поўнай параднай форме, дык плата адпаведна павышаецца. Так, гвардыі капітан у звычайнай форме, наняты на шэсць гадзін, «каштуе» 13 франкаў, у параднай жа форме — белых штанах, расшытым золатам мундзіры і пазалочанай касцы з высокім чорным султанам — 16 франкаў, а ў той жа форме верхам на кані — 17 франкаў 50 сантымаў.

Рэспубліканская гвардыя непасрэдна падпарадкавана генералу дэ Голю. Цікава, за якую суму можна наняць самога генерала?..

Фотавітрына

Багаты сёлета на Славакіі ўраджай вінаграду.

На здымку: свята вінаграднага ўраджаю ў спулдзельчай вёсцы Модра каля Браціславы.

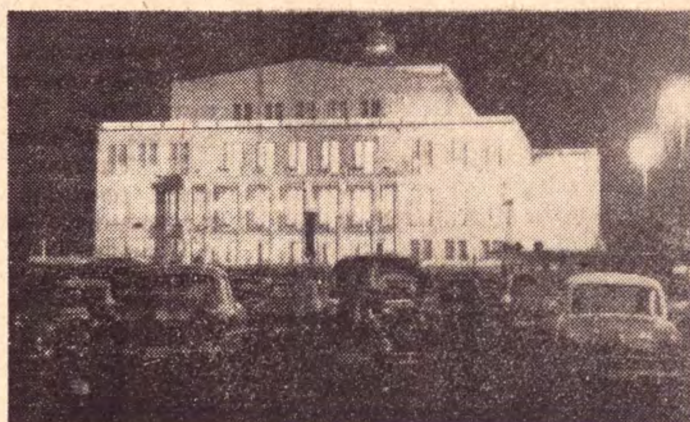

Будынак новай оперы ў Ліпску (ГДР).

Горад Прусднік у Апольскім ваяводстве адзначае слаўны юбілей — 700-годдзе свайго існавання.

На здымку: фрагмент горада.

У Конга на кожным кроку можна сустрэцца з нагляднымі доказамі каланізатарскай гаспадаркі бельгійцаў.

На здымку: трушчобы ў Леопальдвілі, у якіх туліцца мясцовае негрыцянскае насельніцтва.

ВОСЕМ ДЗЁН ПЕРАД ВЫБАРАМІ Ў ЗША

8 лістапада прыблізна 65 мільёнаў амерыканскіх грамадзян накіруецца ў выбарчыя ўчасткі, каб аддаць свае галасы ў прэзідэнцкіх выбарах. На галасаванне мае права 110 мільёнаў — аднак усялякія абмежаванні, існуючыя ў большасці штатаў, не дазваляюць прагаласаваць усім. У многіх выпадках перашкодай з'яўляецца асветны цэнз, жыллёвы, а часам таксама і маёмасны.

Амерыканцы не выбіраюць прэзідэнта і віцэ-прэзідэнта ў беспасрэдных выбарах; 8 лістапада будуць выбраны члены Выбарчай калегіі, якая споўніць толькі апошні акт. Такая ўстанова існуе ўжо ад 1788 года. Кожны са штатаў мае столькі членаў у Выбарчай калегіі, колькі высоўвае кандыдатаў у Кангрэс. Зараз, пасля прыняцця ў федэрацыю Гаваяў і Аляскі, існуе 50 штатаў з агульнай колькасцю 537 электараў. Каб выйграць выбары, Ніксан ці Кенедзі павінны атрымаць найменш 269 галасоў у Выбарчай калегіі.

Электары павінны галасаваць на гэтага кандыдата, які атрымаў у дадзеным штаце самую большую колькасць галасоў. Вынікі галасаванняў у пасобных штатах будуць пераслань ў Вашынгтон і там падлічаны 6 студзеня. Зразумела, што аб кандыдаце, які будзе выбраны, даведаемся раней — 9 лістапада — на аснове колькасці выбраных электараў. Новы прэзідэнт распачне сваю работу 20 студзеня будучага года. Такі доўгі перапынак паміж выбарамі і пачаткам дзейнасці прэзідэнта зараз моцна крытыкуецца. Яго лічаць перажыткам даўніх часоў, калі прэзідэнт мусіў мець час на афармленне сваіх спраў і пераадолець шмат кіламетраў у Вашынгтон.

Варта сказаць некалькі слоў аб кандыдатах — Ніксане і Кенедзім. Першы з іх прадстаўляе правячую зараз рэспубліканскую партыю, другі — дэмакратычную. У гэтым, здаецца, і заключаецца ўся розніца паміж кандыдатамі. Па большасці асноўных палітычных пытанняў кандыдаты з'яўляюцца аднадумнымі. Можна прынамсі так меркаваць на падставе дагэтуляшняй шумнай выбарчай кампаніі і чатырох тэлевізійных дуэляў, якія хутчэй нагадвалі азарт, чым сур'ёзную размову аб партыйнай праграме. Гэтыя кандыдаты ў такіх надзвычай важных пытаннях, як сустрэча на вышэйшым узроўню, размова аб раззбраенні, забарона ядзернай зброі і ўмацаванне сяброўскіх адносін паміж дзяржавамі з розным палітычным і грамадскім ладам, з'яўляюцца аднамыснымі апартуністамі. Кенедзі крытыкуе Ніксана і рэспубліканскую партыю за змяншэнне прэстыжу ЗША на міжнароднай арэне, а ў той час Ніксан бароніць дагэтуляшнюю амерыканскую палітыку. Адзін і другі з'яўляюцца заўзятымі ворагамі камунізма і ўсяго што прагрэсіўнае. Яны выступаюць з праграмай далейшай гонкі ўзбраенняў, якая прынясла б Амерыцы ваенную перавагу над сацыялістычнымі дзяржавамі. І вось гэтую перавагу, як адзначаюць Ніксан і Кенедзі, хацелі б выкарыстаць у міжнародных размовах. Такім чынам асноўнае пытанне — раззбраенне — пастаўлена імі на галаве.

Практыка, аднак, паказвае, што правядзенне замежнай палітыкі не з'яўляецца заўсёды вынікам намечанай выбарчай праграмы. Добрыя і злыя нечаканасці могуць толькі ўзнікнуць у часе кадэнцыі прэзідэнта.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Толькі на трэці дзень Керн дазволіў Брыке «прачнуцца». Было чатыры гадзіны дня. Касы прамень сонца прарэзаў пакой і асвятліў твар Брыке. Яна лёгка рушыла брывамі і адкрыла вочы. Разгублена паглядзела яна на асветленае акно, потым перавяла позірк на Ларан і, нарэшце, апусціла вочы ўніз. Там ужо не было пустаты. Яна ўбачыла як калыхаліся грудзі і цела, — яе цела. Яна слаба ўсміхнулася.

— Не спрабуйце гаварыць і ляжыце ціха, — сказала Ларан.—Аперацыя прайшла вельмі ўдачна, і цяпер усё залежыць ад таго, як вы будзеце весці сябе. Чым спакайней вы будзеце ляжаць, тым хутчэй падымецеся на ногі. Пакуль што мы будзем з вамі паразумевацца мімікай. Калі вы апусціце вейкі ўніз, гэта будзе «так», уверх —

28

«не». Адчуваеце вы дзе-небудзь боль? Тут. Шыя і нага. Гэта пройдзе.

Дні «выздараўлення» цягнуліся для Брыке вельмі памалу. Нарэшце яе разбінтавалі, але гаварыць яшчэ не дазволілі.

— Адчуваеце вы сваё цела? — з хваляваннем спытаў Керн.

Брыке апусціла вейкі.

— Паспрабуйце вельмі асцярожна пашавяліць пальцамі на нагах.

Пальцы не рухаліся.

— «Каб толькі Брыке не закульгала сапраўды на абедзве ногі» — падумаў Керн.

Але па нейкім часе пальцы зашавяліліся. Неўзабаве Брыке ўжо магла крыху падымаць рукі і ногі.

Ларан была ўражана. На вачах яе адбыўся цуд.

«Якім бы не быў Керн злачынцам, — думала яна, — ён нязвыклы чалавек».

Яшчэ праз некалькі дзён Брыке магла гаварыць. У яе выявіўся даволі прыемны голас, але крыху ламаўся тэмбр.

— Выпрастуецца, — сказаў Керн. — Яшчэ спяваць будзеце.

І Брыке неўзабаве паспрабавала спяваць. Ларан вельмі здзівілася гэтым спевам. Верхнія ноты Брыке брала даволі піскілівым і не вельмі прыемным голасам, у сярэднім рэгістры голас хрыпеў. Але затое нізкія ноты былі чароўныя. Гэта было цудоўнае груднoe контральта.

«Дык гарлавыя звязкі ляжаць вышэй месца зрэзу і належаць Брыке, — думала Ларан, — адкуль жа гэты падвойны голас, розныя тэмбры вер-

29

хняга і ніжняга рэгістра? Фізіялагічная загадка. Ці не мае на гэта ўплыў працэс амалажэння галавы Брыке, якая з'яўляецца старэйшай ад новага цела?

Неўзабаве Ларан даведалася з газет, што вядомая італьянская артыстка Анжэліка Гай, якая ехала ў цягніку, што пацярпеў крушэнне, знікла без следу. Ларан была амаль упэўнена, што Галава Брыке атрымала цела загінуўшай артысткі.

*

Нарэшце ў жыцці Брыке настаў вялікі дзень. Прафесар Керн дазволіў ёй устаць.

Яна паднялася і, апіраючыся на руку Ларан, прайшла па пакоі.

Крыху непакоіла прафесара невялікая ранка на ступні Брыке. Ранка зажывала памалу. Але з часам і яна зажыла натолькі, што Брыке не адчувала болі. А праз некалькі дзён Брыке пачала танцаваць.

— Не разумею, у чым справа, — гаварыла яна, — пэўныя рухі мне даюцца свабодна, а іншыя цяжкавата. Відавочна, я яшчэ не прызвычаілася кіраваць сваім новым целам... А яно пышнае! Паглядзіце на ногі, мадэмуазэль Ларан. І ўзрост выдатны. Вось толькі гэтыя рубцы на шыі. Давядзецца іх закрываць. Але затое гэта радзімка на плячах чароўная, ці не праўда? Я пашыю сукенку такога фасону, каб яе было відаць... Не, я вельмі задаволена сваім целам.

«Сваім целам! — думала Ларан. — Бедная Анжэліка Гай!».

У новай шэрай шаўковай сукенцы яна была прадстаўлена Кернам галаве прафесара Даўэля.

30

СОНЕЧНЫ ГОРАД

(Працяг са стар. 1)

трасенні. Пагэтаму будуюцца тут 2 — 4 павярховыя дамы, узмоцнены сталёвай канструкцыяй. Такія дамы выглядаюць сярод зелені як палацы, надаючы гораду асаблівую ўсходнюю прывабнасць.

Іншым быў Ташкент — сталіца царскай калоніі — Туркестана. Па абодвух баках вуліцы цягнуліся шэрагі прышпіленых адна да другой ляпянак, накрытых трысцёгам і глінай. Можна было шпацыраваць па стрэхах гэтых ляпянак з аднаго канца вуліцы ў другі. Таксама прымітыўным было іх унутранае абсталяванне. Аднаізбовыя кватэры былі пазбаўлены ўсякай мэблі. Узбек еў і спаў на падлозе.

Новы горад шпарка выціскае гэтыя астаткі даўніны. Новапабудаваны камбінат прэфабрыкаваных будаўляных элементаў дазваляе збудаваць у адзін дзень сем кватэр. Гэта прычыніцца да таго, што спадчына старога ў выглядзе ляпянак за некалькі год знікне беспаваротна.

Ташкент — горад сучаснай тэхнікі, фабрык, заводаў, інстытутаў, навуковых і культурных устаноў. Узбекі — сёння адукаваны, культурны народ, роўнапраўны член сям'і савецкіх народаў.

Інакш было паўвеку таму назад. Цемра, сацыяльны і нацыянальны прыгнёт былі ўдзелам працоўных Туркестана. Асабліва цяжкім было становішча жанчын, якая лічылася тут нявольніцай. Яна не мела нават права сесці пры стале разам з мужчынамі. Яна магла толькі агрызаць косці, якія ёй як сабацы кідаў мужчына. Як адзнаку рабства яна насіла манашскі балахон з прышытымі накрыж на плячах рукавамі, а твар закрывала шорсткай тканінай з конскага хваста — паранджой. З гэтай вопраткай не магла расстацца яна нават у найбольшую спёку. Звер прывыкае да клеткі, у якой ён правёў гады і не хоча з яе выйсці, калі яе адчыняць. Чалавек з акалечанымі рэлігійным забабонам мазгамі прывыкае да наложаных на яго ланцугоў. Яшчэ і сёння ў старой частцы горада можна сустрэць пажылых жанчын з паранджой.

Асноўная частка насельніцтва горада адзета ў нармальную вопратку, якую сустракаем па ўсёй Еўропе. Аднак у Ташкенце нярэдка можна сустрэць узбека ў нацыянальным уборы: у белай выпушчанай на вонкі кашулі, падпяразаны хусткай з выпушчанымі ззаду рагамі і з вышытай цюбецейкай на галаве. Старэйшыя наверх гэтага строю накладаюць ватовую сярмягу, з якой яны не растаюцца ні ў саракаградусную спёку, ні ў марозы.

Пасля працы яны сядзяць у чайханах на лаўках з падкорчанымі нагамі. «Чай не п'еш, адкуль сілу бярэш», — гавораць яны, выпіваючы бясконца шклянку па шклянцы. Але смагу ў Ташкенце згасіць можна не толькі чаем. Ці іншым напіткам, у якія дастаткова забяспечаны шматлікія рэстараны, чайханы і будкі. На рынках у Ташкенце сапраўдныя горы кавуноў, дынь і вялізэзныя кучы розных сартоў вінаграду, абрыкосаў, яблыкаў і груш.

Ёсць гарады, у якія, раз наведаўшы, не хочацца вяртацца, як да прачытанай кніжкі. Той, хто пабываў у Ташкенце, назаўсёды захавае жаданне пабачыць яго ізноў.

Б. САВА

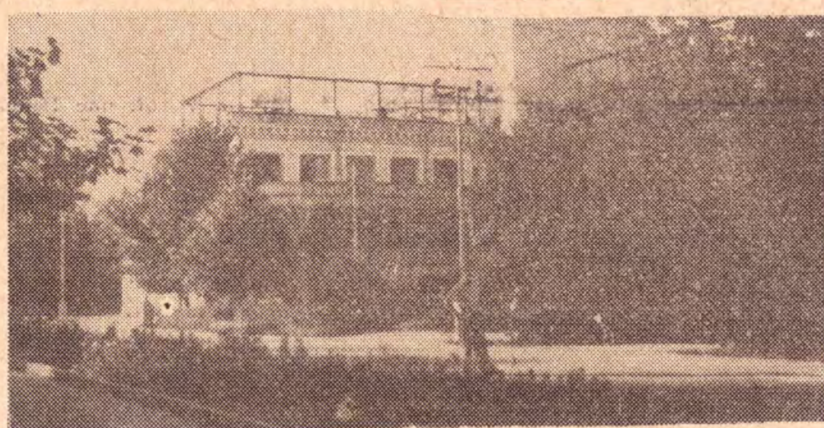

Спартыўны будынак у Камсамольскім парку ў Ташкенце.

Гэтыя арыгінальныя ўборы, зусім нам нявеламыя, прынадлежаць да мастацкага калектыву грэцкай нацыянальнай меншасці ў Польшчы.
На здымку: македонскі танец у выкананні калектыву.

З жыцця гарадскога аддзела БГКТ

Праўленне гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку 14 кастрычніка, у святліцы Таварыства арганізавала для актыву Таварыства і членаў беларускага калектыву песні і танца фільм п. з. «Некалькі крокаў ад граніцы».

Гэты фільм усім вельмі спадабаўся.

*

У суботу, 15 кастрычніка, у святліцы Таварыства была наладжана аўтарская вечарына, у часе якой са сваімі творамі выступілі нашыя маладыя паэты і празаікі: Алесь Барскі, Яша Бурш, Сымон Раманчук, Алесь Свісёк, Янка Беразавец. Гэта сустрэча з беларускімі літаратарамі была вельмі карыснай і цікавай.

*

16 кастрычніка г. г. гарадскі аддзел БГКТ супольна з Камітэтам савецкіх грамадзян наладзіў агульны сход у зале кіно ТППР. Міхась Кураш зачытаў даклад аб XV Сесіі ААН. Пасля выступлення рэд. Кураша разгарнулася дыскусія.

Для прысутных быў высветлены фільм «Далёка ад Радзімы». Сход прайшоў у вельмі сяброўскай і сардэчнай атмасферы.

К. Хлябіч

ФАЛЬКЛОР БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

„СЯГОННЯ Я ДОМА"

Сягоння я дома,
А заўтра еду;
Будзеш, міла, прыпадаці
Аж да майго следу.

— Я не прыпадала,
Прыпадаць не буду;
Гаравала я з табою
І без цябе буду!

Убіта хлопца, убіта,
Закінута ў жыта;
Чырвонаю кітайкаю
Лічайка закрыта.

Прыляцела міла,
Галубонька сіва;
Як падняла кітаечку,
Той загаласіла:

— Ці ты, мілы, ўпіўся,
Ці з каня зваліўся,
Ці з другімі ты спазнаўся,
Што ад мяне адказаўся?

— Ні я, міла, ўпіўся,
Ні з каня зваліўся,
Толькі мяне тыя ўбілі,
Што цябе любілі.

Запісаў: Павал Грыгарук вуч. Беларускага Ліцэя ў Бельску ад Бобік Кацярыны, год 90 з Крывятыч.

II З'ЕЗД ЛІТАБ'ЯДНАННЯ

(Працяг са стар. 1)

каў і насычэння твораў тэмамі грамадскага характару.

Пасля з'езду, сябры Алесь Барскі, Віктар Швед, Яша Бурш, Бабыль, Янка Беразавец і Сымон Раманчук чыталі свае творы на аўтарскай сустрэчы, якая адбылася ў Клубе міжнароднай кніжкі і друку. Сустрэча прайшла ў надзвычай сардэчнай атмасферы. Прысутныя не толькі з увагай слухалі твораў на беларускай мове, але падрабязна цікавіліся жыццём беларускіх пісьменнікаў, іх творчай дарогай, умовамі працы, іх меркаваннямі аб шматлікіх справах сённяшняга дня.

Гэтая сустрэча была пераканаўчым прыкладам і адначасова яснай ілюстрацыяй існуючых братніх адносін паміж польскім і беларускім насельніцтвам, пражываючым у межах нашай дзяржавы.

Віктар Рудчык

— Выдатна! Вы выдатна справіліся са сваёй задачай, калега, віншую! — сказала галава.

І Керн пад руку з Брыке, ззяючы, бы малады, выйшаў з пакою.

— Сядайце, мадэмуазэль, — галантна сказаў Керн, калі яны прыйшлі ў яго кабінет.

— Не ведаю, як мне дзякаваць вам, пане прафесар, — сказала яна, млява апускаючы вочы і затым какетліва зірнуўшы на Керна. — Вы столькі зрабілі для мяне... А я нічым не магу ўзнагародзіць вас.

— Гэтага і не трэба. Я ўзнагароджаны больш, чым вы думаеце.

— Я вельмі цешуся. — І Брыке падарыла Керну яшчэ больш прамяністы позірк — А цяпер дазвольце мне выпісацца з бальніцы.

— З якой бальніцы? — адразу нават не зразумеў Керн.

— Пайсці дамоў. Уяўляю, які фурор зраблю сярод сяброак!

Яна збіраецца адыйсці! Керн не дапускаў думкі аб гэтым. Ён зрабіў немагчымае зусім не для таго, каб Брыке рабіла фурор сярод сваіх лёгкадумных сяброак. Ён сам хацеў выклікаць фурор дэманстацыяй Брыке перад вучоным светам.

— На жаль, я не магу яшчэ адпусціць вас, мадэмуазэль Брыке.

— Але чаму? Я чуюся вельмі добра.

— Так, але вам можа стацца горш.

— Тады я прыйду да вас.

— Дазвольце, мне лепш ведаць, калі можна будзе адыйсці адгэтуль, — ужо рэзка сказаў Керн — А пакуль ідзіце ў свой пакой. Джон, праўдападобна ўжо прынёс вам бульён.

*

Гэтай ноччу Ларан спала асабліва дрэнна. Яна доўга варочалася ў ложку, думаючы аб будучыні. Жыццё яе было ў небяспецы. Што прыдумае Керн, каб «абясшкодзіць» яе?

Прачнулася яна, як заўсёды, у сем гадзін раніцы. У пакоі Брыке было ціха. Ларан вырашыла не непакоіць яе і пайшла ў пакой галавы. Дауэль сустрэў яе ўсмешкай.

— Страшная гэта рэч — жыццё! — сказала галава. — Яшчэ нядаўна я хацеў памерці. Але ўчора мне прыйшла ў галаву незвычайна смелая і арыгінальная ідэя. Калі б мне ўдалося ажыццявіць маю думку, гэта быў бы цэлы пераварот у медыцыне. Я пазнаёміў з сваёй ідэяй Керна, і трэба было бачыць, як загарэліся ў яго вочы. Яму, відавочна, вярзіўся прыжыццёвы помнік, пастаўлены ўдзячнымі сучаснікамі... І вось я паўнен жыць для яго, для ідэі, а значыць і для сябе. Сапраўды, нейкая пастка.

— І ў чым жа гэта ідэя?..

— Я раскажу вам, як усё гэта больш аформіцца ў маім мазгу...

У дзевяць гадзін Ларан вырашыла запукаць да Брыке, але адказу не атрымала. Занепакоеная Ларан хацела адкрыць дзверы, але яны былі замкнёны з сярэдзіны. Ларан паведаміла аб гэтым Керна. Той, як заўсёды, дзейнічаў хутка і рашуча.

— Ламіце дзверы! — загадаў ён Джону. Негр ударыў плячом. Дзверы выскачылі з завесаў. Керн, Ларан і Джон увайшлі ў пакой.

Брыке ў пакоі не было. Керн падбег да акна. Ад рамы ўніз спускалася звязаная з разарванай про-

сцінны і двух ручнікоў. Першай думкай Керна было паведаміць паліцыю. Але ён тут жа пакінуў гэту думку.

«Да д'ябла, я сам вінаваты... Трэба было паставіць ахову. Але хто бы мог падумаць. Учарашні труп — уцёк! — Керн злосна засмяяўся. — І цяпер яна разбалбоча аб усім, што з ёю было... Дык яна ж гаварыла аб фурорах... Гэта гісторыя дойдзе да газетных карэспандэнтаў, і тады... Не трэба было паказваць яе галаве Даўэля... Нарабіла бяды. Адудзячылася!»

Керн выклікаў па тэлефону агента вышуковай канторы.

Дэтэктыў быў вопытным у сваёй прафесіі чалавекам. Ён даведаўся адрас апошняй кватэры Брыке і адрасы некалькі ранейшых яе сяброак і пазнаёміўся з імі. У адной з іх даведаўся, у якіх кабарэ Брыке выступала.

— Птушка далёка не заляціць, — упэўнена гаварыў дэтэктыў.

Аднак на гэты раз ён памыліўся. Прайшлі два дні, а на след Брыке не ўдалося натрапіць.

Керн хваляваўся ўсё больш. Цяпер ён баяўся не толькі таго, што Брыке разбалбоча аб яго таямніцах. Ён баяўся назаўсёды страціць каштоўны «экспанат».

*

Было каля чатырох гадзін раніцы. Брыке падышла да знаёмага кабарэ «Ша-нуар». Не без хвалявання ўвайшла яна ў знаёмы вестыбюль.

(Працяг на стар. 4)

ШТО ЧУВАЦЬ У КАЛЕКТЫВАХ

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЙ ПАДРЫХТОЎКІ

(Працяг са стар. 1)

Дасягнутыя поспехі з'яўляюцца вынікам сістэматычнай самаадукацыі. У Круглым Ляску вялікую дапамогу моладзі аказалі бацькі. Не толькі памагаюць вырошчваць на палетках, але прыходзяць на тэарэтычныя заняткі, чаго не сустракаецца ў іншых вёсках. Мабыць маладым і папуставаць хацелася б, але прысутнасць старэйшых абязбройвае і прымушае іх да сур'ёзнасці і ўважнасці.

У гэтым годзе калектыў сельгаспадрыхтоўкі ў Круглым Ляску вырошчвае кукурузу, а на будучыню будзе весці яшчэ жывёлагадоўлю.

КАЛОДНА

Тут існуе калектыў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі III ступені. Моладзь займаецца жывёлагадоўляй і вырошчваннем кукурузы. Калектыў налічвае 7 членаў. Загадчыкам з'яўляецца Антон Казлоўскі. Кожны з калектывістаў атрымаў па адной штуцы парасят белай звіславухай пароды. 30% вартасці за кожнае парася аплачвала Праўленне сельгагуртка, а 70% члены калектыву самі. З маленькіх парасятак былі вырашчаны вялікія свінаматкі. Такім чынам белая звіславухая парода развялася ва ўсёй вёсцы. Сяляне пераканаліся, што гэта вельмі добрая парода свіней. А вялікую ролю ў пасяяховасці жывёлагадоўлі сыграла рацыянальнае кармленне жывёлы.

ТАПАЛЯНЫ

Калектыў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў Тапалянах арганізаваўся ў гэтым годзе. Тут вырошчваецца капуста гатунку «амагер». Моладзь працуе з уздымам. Хіліпца да самаадукацыі і культурна-асветнай працы. У Тапалянах ёсць і мастацкі калектыў. Ініцыятарамі, так сказаць, і самымі актыўнымі ўдзельнікамі культурнага і гаспадарчага жыцця вёскі з'яўляюцца Станіслава Максымовіч і яе сястра Яніна. За іх прыкладам ідуць усе іншыя.

— У гэтым годзе, — гаворыць далей Мікола Богуш, — арганізаваўся калектыў сельскагаспадрыхтоўкі ў спулдзельні прадукцыйнай у Лужанах, у вёсках: Пашчанікі, Зубры. Вейкі. Варта ўспомніць і аб Мялешках, дзе загадчык калектыву — Аўген Нестэрчук — сабраў 168 кг. спажыўнай бульбы з ара. Бяручы пад увагу глебавыя ўмовы, гэта вынік амаль выдатны.

А. Нестэрчук падабраў адпаведнае глебавае становішча. Пасля натуральных угнаенняў прызапасіў палеткі мінеральнымі (першы раз перад квітненнем, другі — у момант завязкі клубняў). Для захавання груздаватай структуры глебы, тэрміновы выканаў баранаванне і абворванне (не тады, як зямля сухая і не пасля даждж). Можна было б гаварыць аб некаторых членах калектываў сельскагаспадрыхтоўкі, але неўзабаве самі ўбачыце іх — 6 лістапада адбудзецца іх з'езд у Беластоку, — гаворыць далей сябра інструктар.

— Пытаеце пра недахопы? Чу, што ж. не ўсе бацькі разумеюць сваіх дзяцей. Неаднойчы не хочуць выдзяляць ім доследных палеткаў. Тым якія займаюцца жывёлагадоўляй, бацькі не заўсёды дазваляюць даваць адпаведны корм паводле кніжкі, і ім прыходзіцца карміць тым, чым кормяць свінней іх бацькі.

Амаль усе бацькі, за выключэннем Круглага Ляска, абыякава адносяцца да тэарэтычнай падрыхтоўкі моладзі. Таму не ўсе члены калектываў выпісваюць часопіс «Сельскагаспадарчая падрыхтоўка», які з'яўляецца багатай крыніцай ведаў на сельскагаспадарчыя тэмы. Не ўсе даацэньваюць. А шкада. У будучыні, у калектыў змогуць паступіць толькі тыя, хто закончыць школу сельскагаспадарчай падрыхтоўкі.

Моладзь ахвотна прыступае да працы ў калектывах. Спадзяюся, што поспехаў будзе значна больш.

Гутарку правяла
З. СТАСЮКЕВІЧ

Вёска чыгуначнікаў

У адлегласці аднаго кіламетра ад вузлавой станцыі Чаромуха знаходзіцца Кузава. У гэтай вёсцы жыве больш 80 сем'яў. І амаль што з кожнай хаты хто-небудзь працуе на чыгунцы. Адным словам Кузава — вёска чыгуначнікаў. Праца на чыгунцы значна павышае матэрыяльны ўзровень кузоўцаў. За народнай улады ў вёсцы пабудавана блізка 30 новых дамоў і яшчэ большую колькасць іншых будынкаў.

Вёска электрыфікавана і радыёфікавана. У многіх хатах можна ўбачыць прыгожую мэблю, радыёпрыёмнікі. Моладзь прыгожа ўбіраецца, нічуць не горш як у Беластоку. Ды бавіцца моладзь весела і культурна.

Каму давалося быць на Тэклю ў Кузаве (прыхадское свята), дык кожны скажа, што Кузаўцы гэта вясёлы народ. У многіх хатах госці. Рассыпаюцца праз адкрытыя вокны прыгожыя народныя песні. Пад вечар у святліцы, якую адрамантавала моладзь, пад звукі мясцовага аркестра танцуе моладзь і старэйшыя. Важак моладзі Уладзімір Сідарук кіруе забавай, сочыць за парадкам. Прыемна і весела ў вёсцы чыгуначнікаў.

М. Х.

ВЕСТКІ З ДУБРОЎШЧЫНЫ

ПРАЦА РАЗГОРТВАЕЦЦА

У гэтым годзе многа новага можна наглядаць у сельскай гаспадарцы на Дуброўшчыне. На палі некаторых сельгасгуртоў выйшлі да працы трактары, сяляне пачалі карыстацца многімі іншымі сельскагаспадарчымі машынамі. Зрабіў гэты пералом сельгасгуртак у Слаўне, а пазней у Герасімовічах, дзе упершыню ў паведзе, у вёсках знайшоўся трактар.

Нядаўна трактары з цэлымі складамі сельскагаспадарчых машын набылі сельгасгурткі ў Гродзіску і Дамаратах. Сельгасгурткі ў Грабове і Хільмонах зlажылі ўжо заяву на пакупку поўных камплетаў сельскагаспадарчых машын з трактарамі.

Значыць, пачала механізавацца апрацоўка зямлі на Дуброўшчыне, пачала змяншацца ў гаспадароў колькасць коней, зімовых дармаедаў. Адначасова сельгасгурткі пачалі многа ўдзяляць увагі мінеральным угнаенням і аднаўленню сеўнага матэрыялу.

*

Павятовае праўленне сельгасгурткоў у Дуброве прыходзіць з дапамогай жанчынам. У многіх вёсках былі арганізаваны курсы крою і шыцця, конкурсы жывёлагадоўлі, чысціні, вырошчвання гародніны, а таксама кулінарныя курсы. Аднак кулінарныя курсы давалі веды жанчынам толькі ў галіне гатавання, так сказаць, «святочнай» яды, а менавіта, як рабіць шынку, каўбасы, торты, пячэнне і г. д. Зараз звернута ўвага на штодзённае рацыянальнае харчаванне.

Першы кулінарны курс ужо закончыўся. Ён быў арганізаваны для жанчын пры ГС-е у Дуброве.

*

Павятовае праўленне сельгасгурткоў у Дуброве апошнім часам наладзіла сувязь і супрацоўніцтва з павятовым аддзелам аховы здароўя. Лекары будуць праводзіць лекцыі і гутаркі ў вёсках аб спосабах пазбягання цяжарнасці, аб асабістай гігіене, доглядзе малых дзяцей, аб шкоднасці алкаголя для арганізма і г. д.

Вось такія лекцыі вельмі патрэбны на нашых вёсках.

*

Пагодная, цёплая восень сёлета. Вельмі выгадна выбіраць бульбу. Але вельмі не выгадна ў полі з маленькімі дзяцьмі. Яны перашкаджаюць працаваць, а пакідаць у хаце без апекі таксама дрэнна і нават небяспечна. Гэта ж дзеці — усюды лезуць, усё іх цікавіць. А колькі было выпадкаў, калі дзеці з'яўляліся прычынай пажараў.

Практыка паказала, што ёсць вельмі добры выхад з гэтай сітуацыі. Павятовае праўленне сельгасгурткоў дзеля эксперымента на перыяд выбірання бульбы арганізавала на Дуброўшчыне два дзіцячыя сады, адзін у Малышоўцы, другі ў Грабове. Тут прымаюцца дзеці ад трох да сямі год. Харчамі забяспечвалі дзяцей бацькі. Повара і выхавацеляк накiравала Павятовае праўленне сельгасгурткоў. Гэты эксперымент даў добрыя вынікі. Такія дзяцінцы ў наступным годзе, як адзначаюць працаўнікі Павятовага праўлення сельгасгурткоў, будуць арганізаваны ў многіх вёсках.

М. С.

(Працяг са стар. 3)

Змучаны швейцар, відавочна, не пазнаў Брыке. Яна хутка прайшла ў бакавыя дзверы і праз калідор увайшла ў памяшканне для артыстаў.

Першай сустрэла яе Рыжая Марта. Яна, пераляканыя, ускрыкнула і схавалася ў сваю ўборную. Брыке са смехам запукала ў дзверы, але Рыжая Марта не адкрывала.

О, Ластаўка! — пачула Брыке мужчынскі голас. Пад гэтым імям яна была вядомай у кабарэ за сваю цягу да кан'яку з ластаўкай на этыкетцы.

— Дык ты жывая?

Брыке павярнулася і ўбачыла прыгожага, элегантна апзетага мужчыну. Гэта быў Жан, муж Рыжай Марты. Ён не любіў гаварыць аб сваёй прафесіі. Яго ж сябры і сабутыльнікі не лічылі тактычным пытаць аб крыніцы яго існавання. Дастаткова было таго, што ў Жана часта былі грошы і што ён быў «душа хлопец». У тыя ночы, калі ў Жана адтапырваўся кішэнь, віно лілося ракою і Жан плаціў за ўсіх.

— Адкуль прыляцела, Ластаўка?

— З бальніцы.

Баючыся, каб у яе не аднялі новае цела крэўныя ці сябры той, якой яно належыла, Брыке вырашыла не гаварыць аб нязвыклай аперацыі.

— Маё становішча было вельмі сур'ёзным, — працягвала яна выдумліваць. — Мяне палічылі памершай і нават накіравалі ў трупярню Але там адзін студэнт, які агледжваў труп, узяў мяне за руку і нашчупаў слабы пульс. Я была яшчэ жывая. Куля прайшла каля самога сэрца, але не закранула яго. Мяне тут жа накіравалі ў бальніцу і ўсё абыйшлося добра.

— Цудоўна! — ускліхнуў Жан.

Рыжая Марта падслухоўвала гэтую гутарку за дзвярыма. І цяпер, упэўніўшыся, што гэта сапраўды Ластаўка, адкрыла дзверы і кінулася Брыке на шыю.

— Але чаму ты так позна з'явілася сюды?

— Я ўцякла з бальніцы. Баюся, што мяне будзе шукаць паліцыя... Я не магу вярнуцца да сябе і хацела б застацца ў цябе. А яшчэ лепш — зусім выехаць з Парыжа на некалькі дзён... Але не маю грошай.

— Ну, зразумела, ты ў мяне затрымаешся, — сказала Рыжая Марта.

— Баюся, што мяне таксама будзе шукаць паліцыя. — сказаў Жан, — мне таксама на некалькі дзён трэба было б знікнуць з гарызонту. Ляцім, Ластаўка, з намі на поўдзень. Ты, я і Марта. На Рыв'еру, падыхаць марскім паветрам.

— Вось і цудоўна, — запляскала ў далоні Рыжая Марта.

— Але ў нас ёсць яшчэ час. Да д'ябла, ты павінна нам даспяваць сваю, песню...

Брыке з задавальненнем прыняла гэту прапанову.

Яе выступленне выклікала фурор, як яна і спадзявалася.

Жан выйшаў на эстраду ў ролі канферанс'е, прыпомніў трагічную гісторыю. якая здарылася

тут з Брыке некалькі месяцаў таму назад і заявіў, што мадэмуазэль Брыке на жаданне публікі ажыла, пасля таго, як ён, Жан, уліў ёй у горла кілішак кан'яку «Ластаўка».

— Ластаўка! Ластаўка! — зараўла публіка.

Жан зрабіў знак рукою і, калі крыкі змоўклі, працягваў: — Ластаўка праспявае шансанетку з таго самага месца, на якім яе так нечакана спынілі. Аркестр, «Кошачку»!

Аркестр зайграў, і з палавіны куплета, пад бурныя апладысменты, Брыке даспявала сваю песню.

Закончыўшы спеў, яна зрабіла нечаканы прыгожы жэст кісцю правай рукі. Гэта было новае. Публіка пляскала яшчэ мацней.

«Адкуль у яе гэта? Якія прыгожыя манеры», — падумала Рыжая Марта.

Поспех і віно ўскружылі Брыке галаў. Яна, забыўшы аб небяспецы, гатова была прасядзець тут усю ноч.

— Пара! — сказаў Жан.

— Але я не хачу. Я не паеду, — сказала Брыке.

Тады Жан моўчкі падняў яе і панёс да выйсця. Публіка падняла шум.

— Сеанс закончаны! — крыкнуў Жан. — Да наступнай нядзелі!

Ён вынес адбіваўшуюся ад яго Брыке на вуліцу і ўсадзіў у самаход. Неўзабаве прыйшла і Марта.

— На плошчу Рэспублікі, — сказаў Жан шафёру.

(Працяг будзе)

РЭЎМАТЫЗМ і МЕХАНІЗАЦЫЯ

Калі я запытаў фельчара, Аркадзя Гарустовіча, на колькі палепшылася ахова здароўя насельніцтва за час існавання пункта аховы здароўя ў Чыжах, Гайнаўскага павета, ён задумаўся перад адказам.

— Бачыце, гэта вельмі агульнае пытанне, — адказаў фельчар. — Нельга на яго адказаць нейкімі канкрэтнымі лікамі або прыкладамі. Але, усё ж такі, за час маёй 7-гадовай працы ў Чыжах маю свой погляд на гэтую справу.

Аркадзь Гарустовіч пачаў мне расказваць аб сваёй нялёгкай працы кіраўніка пункта аховы здароўя. Пункт аховы здароўя арганізавана ў Чыжах у 1953 годзе. Фельчар Гарустовіч быў яго першым арганізатарам і з таго часу працуе ў ім.

— Калі я сюды прыехаў, — успамінае Гарустовіч, — дык паверце, сам не ведаў за што найперш узяцца.

Абавязан абслугоўваць насельніцтва аж 12 вёсак. Гэта каля 5 тысяч людзей, а я сам адзін. У той час, асабліва, шмат захворванняў было сярод дзяцей. Уявіце толькі, кожнае пятае дзіця ў аколіцы хварэла на «ангельскую хваробу». Даволі вялікая смяротнасць была сярод новонароджаных. «Акушэркамі» былі ж тут усюды вясковыя «вопытныя» бабулькі. Цяжкая была праца. Ні дня, ні ночы не было спакойнай.

Але праца фельчара не засталася без рэзультатаў. Хопіць сказаць, што за апошнія 3 гады на 209 новонароджаных у аколіцы, толькі 3 дзяцей памерла. Непараўнана шмат абніжылася і захворванне дзяцей не «ангельскую хваробу».

— Людзі больш правільна пачалі карміць маленстваў, — больш чысцей утрымоўваць, часцей паказваюць ім сонца.

Аб гэтым, урэшце, пастаянна гаворыцца маткам у нашым радзільным доме, у час наведвання хворых, ды і наогул ёсць шмат даступнай літаратуры на гэтыя тэмы, якую ахвотна чытаюць у вёсках.

— А на якія хваробы найбольш хварэюць дарослыя?

— Дарослыя найбольш захворваюць на хваробы, звязаныя з рэўматызмам і ўсялякія страўнікавыя захворванні.

— Чым гэта тлумачыць?

— Ну, што ж, гэтыя хваробы выкліканы перш за ўсё цяжкай прафесіяй земляроба. На гэта, пакуль існуе ў нас раздробленая гаспадарка, няма рады. Механізацыя працы селяніна, замена найцяжэйшых фізічных работ машынамі, магло б увесці карэнныя змены ў ахове здароўя жыхароў вёскі. Рызінавы абутак, які так папулярны ў нашых вёсках, таксама мае свой уплыў на рэўматычныя захворванні.

На жаль ані механізацыя, ані адпаведны абутак не залежаць ад працаўнікоў службы аховы здароўя.

Фельчарам Гарустовічам людзі ў аколіцы вельмі задаволены.

— Гэта свой чалавек, — гавораць аб ім. — Прыдзі да яго ў любую пару, ніколі не адмовіць дапамогі.

Аб яго папулярнасці сведчыць і колькасць наведвальнікаў, якіх штодзень у пункце аховы здароўя бывае ў сярэднім не менш 10 чалавек.

— Але аднаму, — гаворыць фельчар, — вельмі цяжка працаваць. Штодзень 3 гадзіны працы на месцы, а пасля еду ў вёскі, да школ. Неаднойчы дамоў прыходзіцца вяртацца позна ў ночы. Вельмі прыдалася б у нас медсястра. У час маёй адсутнасці медсястра магла б аказаць першую дапамогу чалавеку, які раптоўна захварэў, выдаць лякарства з нашай аптэчкі. Калі выязджаю, даводзіцца пункт аховы здароўя замыкаць на ключ. Нават рэестрацыя хворых забірае мне шмат часу. На жаль, невядома чаму не прадбачваецца медсястры ў пункце аховы здароўя.

Няма ў нас таксама санітарнага кантралёра. А без яго проста немагчыма добра працаваць. Гэта ўжо нейкая нядбайнасць з боку аддзела аховы здароўя. Аднойчы пацешылі мяне ў аддзеле, што кантралёр прызначаны нам з Гайнаўкі. Але яшчэ дагэтуль ні разу яго не бачылі ў Чыжах.

Вельмі нядобра таксама, што і наш радзільны дом змяшчаецца не ў Чыжах, а ў Збучу, адлеглым за некалькі кіламетраў. Гэта вельмі ўскладняе працу. Тут жа на месцы ёсць аптэка і іншае абсталяванне. На маю думку радзільны дом трэба неабходна перанесці ў Чыжы.

— Якую дапамогу маеце ад аддзела аховы здароўя прэзідыума ПРН, — запытаў я ў канцы нашай гутаркі.

— Калі адказаць па-шчыраму, — сказаў, падумаўшы фельчар, — дык не зусім вялікую. Вось ужо так даўно дабіваюся атрымаць талон на матацыкл. Ён жа проста неабходны ў маёй працы. Абяцаюць, але не даюць. Ды і наогул аддзел аховы здароўя павінен больш цікавіцца нашай працай і дапамагаць пераадольваць цяжкасці.

Шпарчэйшы ўздым сельскай гаспадаркі залежыць жа ад здаровых людзей.

ВАСІЛЬ БОНДАР

Першае месца

У кастрычніку ў Саколцы адбыўся агляд - продаж огераў з цэлага ваяводства. Першае месца заняў огер «Дэрбэр» (на здымку), якога выгадаваў Ян Клочка з Дуброўскага павета. Цяперашні ўласнік огера — Францішак Бжазоўскі — з Замброўскага павета.

фота — Э. Грынявіцкі

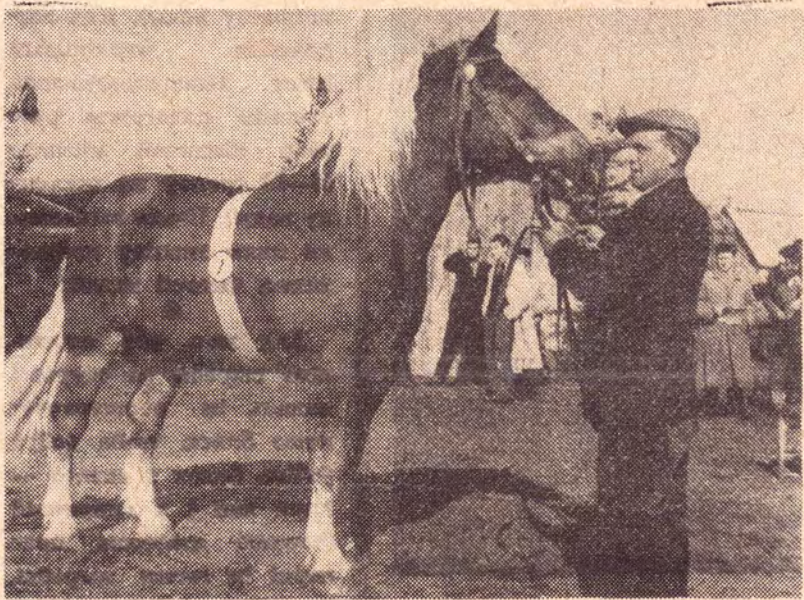

КАРЫСНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Усё яшчэ шмат вёсак не карыстае ў нас з фонда развіцця сельскай гаспадаркі.

Зразумела, што гэта тыя вёскі, у якіх няма арганізаваных сельгасгурткоў. І таму вельмі карысной з'ўляецца ініцыятыва некаторых прадукцыйных спулдзельняў у Гайнаўскім і Сямяціцкім паветах. Менавіта, спулдзельцы прапанавалі паасобным сялянам, каб супольна выкарыстаць фонд развіцця сельскай гаспадаркі, які прыпадае на даную вёску, закупіць патрэбныя сельгасмашыны (спулдзельня пакрывае 20% кошту машын) і супольна карыстацца імі.

З гэтай мэтай у вёсках Ваські, Тыневічы, Грабавец, Бельшчызна і Тымянка пакліканы да жыцця каардынацыйныя камісіі. Такім чынам у Васьках куплена малацільны агрэгат, якім сёлета карысталася ўся вёска.

У Грабаўцы пастанавілі купісь трактар з цэлым камплетам сельгасмашын.

А, напрыклад, у Тымянцы, Сямяціцкага павета, калі спулдзельцы супольна з аднаасобнікамі купілі навейшы малацільны агрэгат, то ў першую чаргу абмалочана збожжа ў аднаасобных, а пасля ў спулдзельні. Такое супрацоўніцтва вельмі карыснае. Аднаасобныя сяляне пераконваюцца, што спулдзельня гэта іх прыяцель, што, калі зойдзе патрэба, яны тут заўсёды атрымаюць належную дапамогу. (вб)

САМАСУД НАД БРАТАМ

працяг са стар. 1

ПЕРАДУСІМ ХАТА...

Паглядзеў Сцяпан з панадворка на хату, а яна амаль каламі падперта і падумаў:

— І мучыць жа мяне перадусім хата. Без яе жыцця няма, а пабудаваць новую нялёгка, ды і з матэрыялам цяжка.

Ён кінуўся ў заробкі. Чалавек малады, 32-гадовы, са здароўем чуўся вельмі добра, дый і не шукаў лёгкай працы. Працаваў, дзе толькі трэба і дзе можна крыху зарабіць. У апошні час працаваў у цагельні каля вёскі Дольнае. Зарабляў нямнога. Абое з жонкай вырашылі жыць ашчадна, збіраць грош да граша. Калі нават Сцяпан «зрабіў чэцвертушку» з сябрамі, дык каяўся потым, калі Марыся пераконвала яго, што гэтак рабіць нельга, што «трэба распачаць будову хаты».

Ранняй вясною бягучага года абое ачысцілі плошчу, зрабілі фундамент, купілі крыху цэглаў, пастараліся прывезці жужалю і пачалі мураваць сабе хату. Калі Сцяпан працаваў у цагельні, жонка спяшалася даглядзець дзяцей, зрабіць нешта ў полі, пакінуўшы сваю некалькімесячную дачушку Алінку ў хаце са старэйшай Іркай, каб да вяртання мужа з працы паспець яшчэ зрабіць штосьці пры пабудове новай хаты. Марыся навучылася сама нават мураваць, з чаго вельмі цешылася. Цешыліся абое, калі хаця на некалькі сантыметраў расла іх новая хата. У міжчасе ў столяра заказалі сталярку. Як жа прагна жадалі, каб пад новы год выканчыць хаця кухню і ў ёй пасяліцца. У гарачы перыяд палявых работ на даўжэйшы час спынілася ў іх нармальная праца пры будове хаты. Але з намеру — завяршыць яе пад новы год хаця часткова — не рэзыгнавалі і ранняй восенню праца ізноў набрала тэмпа.

Паміж Сцяпанам і Антонам былі частыя лаянкі і сваркі. Але часам даводзілася ім гутарыць між сабою і па-брацку, што надта цешыла добрых суседзяў, бо надаела ім ужо слухаць усё адну і тую ж «песню». А ўвесь сэнс гэтай «песні» заключаўся бадай што ў прэтэнзіі Сцяпана да няроўнага падзелу бацькоўскай і цётчынай спадчыны, што параджала, у асноўным, вялікую нянавісць паміж братамі.

ПРАЦАВІТЫ ДЗЕНЬ ЗАКОНЧЫЎСЯ РАНЕЙ...

Панядзелак, 12-га верасня, быў такі пагодны, як амаль усе дні сёлеташняй восені. Адны рыхтаваліся да сяўбы, іншыя цэлай сям'ёй капалі бульбу. Цішыню ў Дубінскай Ферме парушалі толькі фабрычныя гудкі, чутныя з недалёкай Гайнаўкі, ды ў стадоле, што ў канцы вёскі, з невялікімі перапынкамі гудзела веялка. Гэта Антон з сынам Яўгенам веялі жыта, рыхтуючыся на заўтра да сяўбы.

— Ці тата ўрэгуляваў ужо залеглы падатак? — спытаўся бацькі чымсьці засмучаны ў час перапынку Яўген.

— Ах, пытаешся пра падатак, ці я ўрэгуляваў? Так, аддаў яшчэ на пачатку мінулага тыдня, — адказаў бацька.

— Дык добра. Калі атрымаю сваю зарплату на «калейках» у Гайнаўцы, то сабе штосьці куплю.

Антон не цікавіўся, што намераны сын сабе купіць, але рупліва пачаў круціць веялку. Бацька і сын моўчкі працягвалі сваю працу.

*

Сцяпан з працы ў цагельні спяшаўся дамоў. Чакалі капанне бульбы і мураванне хаты. Па дарозе, у Гайнаўцы, у краме купіў селядцоў, буханку хлеба і сухарыкаў паўгадовай дачушцы Алінцы. Праз Дубіны ехаў хутка веласіпедам і падпяваў сабе. Хто бачыў, дык гаварыў, што Вакулінскі паехаў падхмеляны. Каля 2-ой гадзіны пасля абеда быў ужо на ўласным панадворку.

Жонка Сцяпана ў стадоле малаціла каноплі.

— Мама! Тата ўжо прыехаў. Хадзі, дасі яму абедаць, сказала прыбегшая з хаты дачушка Ірка.

— Добра, дочанька, зараз іду.

Сцяпан на панадворку вёў сябе даволі вясёла. У той час Антон з Яўгенам зрабілі сабе абедзенны перапынак. Яўген выйшаў з хаты на вуліцу. Кажуць, што Сцяпан і Яўген пачалі сварку. Сцяпан схапіў камень, пусціў яго за ўцякаючым Яўгенам і папаў у акно Антонавай хаты. На панадворку ля Сцяпана нечакана аказаўся Антон.

Васьмігадовая Ірка з крыкам падбегла ізноў пад стадолу і ўскрыкнула:

— Мама! Б'юць тата!..

Марыся з крыкам пачала бегчы пад хату. Калі пабачыла, што Антон б'е па галаве мужа жалезнай лапай для выцягвання гваздзей, падняла віск, які рэхам далёка панёсся па полі.

Яна ўпала мужу на грудзі, абняла за шыю, пачала трасці з усёй сілы, але Сцяпан ужо больш не адазваўся.

ЗАМЕСТ ЭПІЛОГА

Немагчыма са спакоем у сэрцы глядзець на трое асірацелых дзяцей, на маладую, з пачарнелым ад гора тварам, удаву. Хто гэтым дзеткам дасць утрыманне? Як будзе гадавацца паўгадовая Алінка без бацькі. Хто дапаможа беднай удаве пасяліцца пад новы год у новай хаце? Жудасна глядзець на панадворак Марысі Вакулінскай, ведаючы аб яе вялікім няшчасці.

З нейкім бліжэй неакрэсленым пачуццём глядзіцца таксама на ахайны, чысты панадворак Антона Вакулінскага і няхочацца верыць, што пяцідзесяцігадовы гаспадар гэтага панадворка мог зрабіцца такім паганым злачынцам — забіць брата і чалавека.

МІХАСЬ КУРАШ

ЦЫГАНЫ

Першая гістарычная запіска, якая ўспамінае аб цыганах у Канстантынопалі паходзіла з паловы XI стагоддзя. Пілігрым у святую зямлю — Сымон Сымеоніс успамінае аб існаванні цыганоў на Крыце ў 1322 годзе. Потым чуем аб цыганах у Грэцыі. У 1387 г. спатыкаем іх на тэрыторыі цяперашняй Венгрыі і ў Польшчы.

Даследы вучонага нямецкага Рыдзігера над мовай цыганоў выявілі, што цыганы выводзяцца з Індыі. У X ст. яны пакінулі сваю радзіму і рушылі ў вялікае падарожжа праз Малую Азію ў Еўропу і далей.

Цяпер цыганы не падарожнічаюць увесь год, толькі летам.

✲

Самай неабходнай жывёлінай у цыганоў з'яўляецца сабака, які пільнуе цыганскага маёнтку. Аднак так сабака, як і кот лічацца «брыдкімі» стварэннямі. «Джукэл» (сабака) — адно з найбольш зневажальных прозвіск.

✲

Прысмак цыганоў — мяса вожыка. Аднак не кожны вожык надаецца ў ежу. Калі мае мордачку падобную да сабачай — тады лічыцца нядобрым. Прыгодны для ежы той вожык, які мае мордачку падобную да свінскай. Смажаць вожыка ў гліне. Прысмакам лічыцца таксама страва з мурашынага квасу.

✲

Цыганы не ведаюць пісьма. Карыстаюцца некаторымі ўмоўленымі знакамі.

Цыганкі славяцца прыгажосцю

На чале кожнага цыганскага табору стаіць старэйшы цыган, які падлягае войту. Войт падлягае «каралю». Апрача «каралеўскай» — свецкай улады, існуе духоўная ўлада. Самы высокі свяшчэннік — «Баро Шэро» (Вялікая галава) мае права накладаць і знімаць клятвы. Ён з'яўляецца і найвышэйшым суддзёй.

✲

Вяселле суправаджаецца вялікай гасцінай, на якой жанчыны не маюць права сядаць разам з мужчынамі. Пасля вяселля старыя жанчыны засцілаюць у шалашы маладых чыстую пасцель і рана спраўджаюць яе стан. Калі маладая была чэснай, вешаюць на вярху шалаша чырвоныя шматкі. Калі аказалася, што інакш, тады вешаюць дзюравы гаршчок, а «вінаватая» церпіць насмешкі.

✲

Сямейная вернасць у цыганоў вострая, але толькі ў адносінах да жанчын. Калі жонка ўцячэ ад мужа, той можа злавіць яе і пакараць так, каб «было знаць аж да смерці». Кара заключаецца ў тым, што на твары, носе муж прарэзвае шкуру, ці абрэзвае вуха. Калі цыганка сама вернецца да мужа, тады абрэзваецца ёй толькі валасы. Мужчына за здраду не караецца.

✲

Цыганам забаронена памагаць цыганцы, калі тая родзіць дзіця, а таксама датыкацца да яе і да дзіцяці і есці з ёю. Радзільніца з'яўляецца «нячыстай» праз тры тыдні. Праз гэты час яна есць з асобнай міскі.

✲

Спадніца жанчыны лічыцца асабліва нячыстай. Калі цыганка дакранецца берагам спадніцы да міскі з ежай, тады выкідаецца і ежу і міску. Калі не хочучы цыганка сядзе на шапку цыгана, такую шапку выкідаюць.

Калі цыган спакусіў цыганку і не хоча з ёю жаніцца, яна мае права зневажыць яго, закідваючы яму на галаву спадніцу. Каб ачысціцца, цыган павінен ажаніцца з ёю, або заплаціць грошы. За «зневажанага» цыгана не выйдзе ні адна цыганка.

эСКа

Цыганскія дзеці

УСЯКАЯ ЎСЯЧЫНА

НАЙСТАРЭЙШАЕ ДРЭВА.

Найстарэйшым дрэвам на свеце ёсць хлебнае дрэва ў Танган'іцы (Афрыка). Яму ўжо 5000 год.

НАЙБОЛЬШАЕ ДРЭВА

У Індыі расце фігавае дрэва, у ценю якога можа адпачываць 7 000 асоб. Дрэва мае каля 3 000 галін і 3 000 год.

НАЙКАРЫСНЕЙШАЕ ДРЭВА

Найбольш карысная расліна — гэта бамбук. Дае ён ежу, служыць як будаўнічы матэрыял, вырабляецца з яго зброю, меблю, кошыкі, паперу, фарбы і многа іншых рэчаў.

ПАРАДЫ ДЛЯ ГАСПАДЫНЬ

Чарнільныя плямы з адзення можна выдаліць нашатырным спіртам або растворам пітнай соды (1—2 чайныя лыжкі на шклянку вады). Для выдалення чарнільных плям выкарыстоўваюць таксама падагрэты раствор лімоннай кіслаты (5—10 грамаў на шклянку вады). Пасля выдалення плям тканіну прамываюць чыстай вадой.

✲

Для таго, каб пачысціць вырабы са скуры і надаць ім першапачатковы бляск, трэба добра ўзбіць бялок з аднаго — двух яек і з дапамогай фланелі старанна працерці ім гэтыя вырабы. Калі скура чорнага колеру, то да бялка дабаўляюць крыху сажы.

✲

Некалькі кропель шкіпінару, дабаўленых да крухмальнага раствору, аблегчаць прасаванне бялізны і перашкодзяць прыліпанню яе да праса.

✲

Калі вы хочаце хутка астудзіць які-небудзь дэсерт, ці страву, пастаўце ў пасудзіну, напоўненую халоднай салёнай вадой.

100 : 107

У арганізм наш вада «ўваходзіць» не толькі тады, як п'ем, але і тады, як ямо. У выніку біяхімічных працэсаў атрымліваецца, напрыклад: 100 грам з'едзенага бялка дае каля 40 грам вады, 100 грам тлушчу — 107 грам вады. Таму, напрыклад, народы ў цёплых краінах любяць есці многа тлушчу.

ЫМ ЯСНЕЙ, ТЫМ ЛЕПШ

Чорны колер адбівае 1—3 працэнтаў сонечных праменняў, белы — 79—80 прац., яснажоўты — 40 прац., сіні — 25. Таму асвятленне нашых кватэр залежыць ад таго, на які колер памаляваны сцены.

✲ НАВІНЫ ТЭХНІКІ ✲ НАВІНЫ ТЭХНІКІ ✲ НАВІНЫ ТЭХНІКІ

ЗЛУЧАНЫ АЎТОБУС У ШАНХАІ

Работнікі Цзінанскага завода аўтамабільных дэталей сканструявалі злучаны двухсекцыйны аўтобус на 100 мяккіх пасажырскіх месцаў. Даўжыня аўтобуса — 18,3 метра. Пасажыры могуць праходзіць з адной секцыі ў другую праз герметызаваны пераход на хаду аўтобуса, нават у час паваротаў.

16 500 ГРАДУСАЎ ПА ЦЭЛЬСІЮ

Тэмпература полымя факелаў мартэнаўскай печы не перавышае 2000 градусаў, ацэтылена—кіслароднай гарэлкі— 3 200 градусаў, а ў электрычнай дузе тэмпература даходзіць да 6000 градусаў. Гэта, напэўна, самая высокая тэмпература, якая да цяперашняга часу ўжываецца ў тэхніцы.

Новая гарэлка, зробленая ў Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі, стварае электрычную дугу ў струмені газу. Тэмпература гэтай дугі даходзіць да 16 500 градусаў па Цэльсію. Гарэлка выкарыстоўваецца пры вырабе складаных дэталей з вальфрама.

ХЛЕБУ 3.500 ГОД

Як вы думаеце, ці доўга можа захоўвацца печаны хлеб? Аказваецца, доўга. У час раскопак грабніцы царыцы Хатшэнсунь у Егіпце археолагі знайшлі хлеб, які праляжаў там 3500 год.

НАВІНЫ ТЭХНІКІ ✲ НАВІНЫ ТЭХНІКІ ✲ НАВІНЫ ТЭХНІКІ ✲ НАВІНЫ ТЭХНІКІ ✲ НАВІНЫ ТЭХНІКІ

Ажаніўся я два гады таму назад. У нас ёсць ужо сын, які ўнёс у нашае жыццё многа радасці. Жывем мы з жонкай нядрэнна. Безумоўна магло б быць лепш, але гэтаму мяшаюць нашы спрэчкі. За што? Паслухайце!

Я люблю павесяліцца, люблю часамі і чарку выпіць. За чарку жонка не мае да мяне прэтэнзіі, але мае прэтэнзіі за тое, што я прымаю ўдзел у таварыскіх спатканнях. Яна не любіць кампаніі. Заўсёды сядзела б толькі дома. Нават у кіно яе не выцягнеш. Тлумачыць, што шкада грошай на гэта. Каб ужо было цяжка з грошамі, дык тады іншая справа. Але так не бывае ў нас. На кніжцы ПКО маем звыш 3 тыс. зл.

І я вось проста не ведаю, як ліквідаваць у жонкі празмерную скупасць і імкненне да замкнутасці. Без гэтых з'яў у яе характары лепш бы нам было.

Антон Б.

Гайнаўскі павет

Хоць жонка і не мае часам рацыі (маем на ўвазе з'явы апісаныя вышэй) раджу ўступаць ёй крыху. Мо' замкнутасць жонкі выплывае з таго, што яна не мае часу на гульні і кіно, а вы гэтага не бачыце? Акрамя таго, не абавязкова мець вялікую кампанію. Можна завесці дружбу з нейкай талковай сям'ёй. Такая кампанія будзе і карысная і вясёлая.

Сэрцайка

НЕЛЮДСКАЯ ЗБРОЯ

У Нагасакі нарадзілася дзіця без мозгу. Бацькі дзіцяці знаходзіліся ў Нагасакі ў часе выбуху атамнай бомбы ў 1945 годзе.

А, ПСІК!

На здароў'е! — гаворыцца таму, хто пчыхае. І справядліва. Бо пчыханне — гэта абарона арганізма. Пчыхаючы чалавек абараняецца перад пылам, брудам, мікробамі.

ГЭТАК НЕЛЬГА, грамадзяне Коматаўцаў!

Нядаўна наша рэдакцыя атрымала з Коматаўцаў (Беластоцкі павет) ліст, напісаны нашым карэспандэнтам Аляксандрам Гедзічам.

Вось урывак з гэтага ліста:

— Пісаць да цябе, рэдакцыя, я пачаў з-за таго, што бачыў многа зла і недахопаў і хачу, каб іх не было. Ніколі не зрабіў і не хачу зрабіць людзям зла. Аднак аднавяскоўцы пачалі лічыць мяне найгоршым чалавекам, можна сказаць, сабакай. Будзь які вобыск за лес ці за самагонку, усе пачынаюць гаварыць, што я даносчык і за гэта атрымоўваю грошы. А ў самай справе я душой не вінаваты.

Не так даўно ў нашай вёсцы прадстаўнікі ляснной аховы ў некаторых сялян знайшлі «пазычаны» лес, у тым ліку і ў Івана Рагацэвіча (сына Максіма). Пасля міліцыя з Гарадка знайшла самагонку ў Міхася Дарашкевіча і Тацяны Яроць. Яны кажуць, што я іх «падаў» і сярод аднавяскоўцаў ачэрняюць мяне а таксама пагражаюць. Іван Рагацэвіч адзначае, што я «падаў» яго за лес і за гэта атрымаў грошы.

— Але так доўга не паедзе. Гэта кепскім кончыцца, — гаварыў ён.

— Парай, рэдакцыя, — піша Аляксандр Гедзіч, як мне выйсці з такой сітуацыі, альбо дапамажы знайсці сапраўднага віноўніка.»

Наша рэдакцыя праверыла паданыя ў лісце факты. Усе яны пацвердзіліся. Маладому юнаку, Аляксандру Гедзічу, сапраўды атручваюць жыццё некаторыя аднавяскоўцы.

Аляксандр Гедзіч напісаў некалькі інфармацыяў да «Нівы» зусім не звязаных з крадзежам лесу і гнаннем самагонкі.

Ён таксама па просьбе шматлікіх коматаўскіх жыхароў піша да многіх устаноў аб уладжанні хвалюючых іх спраў. У сувязі з гэтымі фактамі ясна адлюстроўваецца атмасфера, якая пануе ў Коматаўцах. А ў Коматаўцах існуе арганізацыя Саюза сялянскай моладзі, існуе гурток Беларускага грамадска-культурнага таварыства і, галоўнае, існуе там партыйная арганізацыя. На жаль і партыйная арганізацыя і гурткі ССМ і БГКТ да гэтага часу не працуюць над тым, каб падняць сведамасць аднавяскоўцаў на вышэйшы ўзровень, каб ліквідаваць у вёсцы гэтую атмасферу, якая атручвае жыццё Аляксандру Гедзічу. Маем надзею, што ўрэшце гэтыя арганізацыі зразумеюць сваю ролю на вёсцы і ў першую чаргу прычыняцца да ліквідацыі такой гнілой атмасферы, якая можа атруціць жыццё не аднаму сумленнаму чалавеку.

М. Сваяк

Сідраўскія грамадскія чыны

У многіх вёсках у грамадзе Сідра, на Сакольшчыне, шырацца грамадскія дарожныя і вулічныя чыны. За 1960 год вартасць грамадскіх чынаў складае каля 60 тыс. злотых.

Вось, напрыклад, у Сідарцы пабудавана 900 м. бруку, у Падсудках 500 м. бруку. Жыхары Паганіцы ўжо заканчваюць у сваёй вёсцы будову брукаванай вуліцы. Рамантуюцца таксама дарогі, якія злучаюць вёскі. Найбольш папрацавалі сяляне навакольных вёсак пры будове дарогі, якая вядзе ад Сідры да Залеся — месцазнаходжання суседняга Прэзідыума ГРН. Адлегласць да Залеся 5 км. Плануецца там не толькі скапаць высокія ўзгоркі, але таксама і выбрукаваць дарогу. Зараз «кіпіць» там праца.

Неабходна падкрэсліць вялікую заслугу ў арганізаванні грамадскіх чынаў старшыні Прэзідыума ГРН у Сідры, Ёзіка Рамашкі. Ён мае вельмі добры падыход да людзей і ўмее пабудзіць ініцыятыву і павесці людзей да яе рэалізацыі.

М. Х.

Каваль кавалю няроўны

У вёсцы Дубічы - Царкоўныя ёсць некалькі кавалёў. Сярод іх вылучаецца кемлівасцю і сумленнасцю ў сваёй прафесіі вядомы ўсім Сымон Корх, які ўжо сорак год трымае ў руках цяжкі кавальскі молат. У яго майстэрню сяляне вязуць папсаваныя плугі, бораны і культыватары.

Кожны прадмет, кожную гаспадарчую прыладу, якую адрамантуе Корх, раней дакладна агледзіць ці няма нейкага недахопу і толькі тады аддае ўласніку. С. Корх выдатны майстар і зараз у яго шмат работы. У кузні многа сялянскіх прыладаў, якія чакаюць вопытнай рукі нашага каваля.

Жадаем яму найлепшых рэзультатаў у працы неабходнай для нашых аднавяскоўцаў.

Мікалай Панфілюк
Дубічы - Царкоўныя

Дарэмная работа

Прыемна ісці і ехаць, калі паабапал дарогі альбо шашы растуць дрэвы. Азеляненне дарог з'яўляецца вельмі важнай справай. І аколіца ўпрыгожваецца, і вятры затрымоўваюцца, і летам вельмі прыемна, калі шмат ценю на дарозе. З гэтымі высакароднымі мэтамі былі пасаджаны топалі ад вёскі Пашкоўшчына аж да мясцовай школы, якая знаходзіцца ў адлегласці 1 км. І што ж, большасць гэтых дрэў паламана, абгрызена жывёлай. Праца і каштоўныя саджанцы знішчаны толькі таму, што гэтыя маладыя дрэўцы былі неагароджаныя. І калі неагароджваць дрэўцаў, дык няма патрэбы іх садзіць. Аб гэтым павінен ведаць дарожны аддзел Прэзідыум ПРН у Бельску.

Пажаданым было б, каб школа ў Пашкоўшчыне паклапацілася хаця аб гэтых таполях, якія яшчэ не знішчаныя.

М. Х.

ЖЫВЕЦЦА ЛЕПШ

Калі праходзім праз вёску Кошкі (Бельскі пав.), дык перш за ўсё кідаецца ў вочы вялікая колькасць новых прыгожых дамоў. Усе яны (прыблізна 30) пабудаваны за народнай улады. Ды не толькі дамы з'яўляюцца новым у Кошках. У хатах гараць электрычныя лямпы і граюць радыёкропкі. Культурней жывуць людзі. Ды рэдка цяпер хто ідзе да бабкі Парашы замаўляць хваробы. У суседняй вёсцы, у Маліннніках, ёсць медыцынскі пункт. Хворых лечыць лекар. Падчас родаў ужо не клічуць бабак, а акушэрку з Вулькі Выганоўскай, якая абслугоўвае ўсю грамаду Рыгораўцы.

Адным словам, куды лепш цяпер жывецца!

М. С.

Цёмная пачакальня

Чыгуначная пачакальня ў Грыгораўцах (Бельскі павет) даволі вялікая. Тут заўсёды ёсць пэўная колькасць людзей, чакаючых на цягнік. Але ў гэтай пачакальні вельмі непрыемна вечарам — у ёй няма святла. І толькі перад прыходам цягніка запальваецца электрычнае святло перад білетнай касай. Чаму б не асвятліць усю пачакальню? Такія ўмовы надта нервуюць людзей.

Кожны, хто доўга чакае на цягнік, ахвотна пачытаў бы кніжку, ці газету. Адзін чалавек, які чакаў на цягнік больш гадзіны, зусім сур'ёзна гаварыў: — Каб ведаў, што цёмная тут пачакальня, узяў бы са сваёй хаты запасную лямпачку і ўвінціў бы ў пачакальні. За гэта былі б мне вельмі ўдзячны ўсе чакаючыя.

Якія ж прымітыўныя і бяздушныя людзі працуюць на гэтай станцыі. Яны зусім не клапоцяцца аб культурным абслугоўванні людзей.

(м.х.)

Ужо прымаюцца заяўкі на „НАВУКОВА-ЛІТАРАТУРНЫ ЗБОРНІК і БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР на 1961 год"

Як мы ўжо паведамлялі, рыхтуецца да друку новы «Беларускі каляндар» на 1961 год. Гэтым разам выйдзе ён сумесна з навукова-літаратурным зборнікам, у якім будуць змешчаны працы членаў навуковага гуртка пры ГП БГКТ і творы нашых літаратараў.

Гэта будзе тоўстая кніжка (каля 300 стар.), і яна павінна сустрэцца з шырокім зацікаўленнем з боку нашага грамадства.

Ужо прымаюцца заяўкі на гэтае карыснае выданне. Цана зборніка і каляндара 12 зл. З паштовай перасылкай — 15 зл.

Заяўкі трэба накіроўваць на адрас:

Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego, Białystok, ul. Warszawska 11.

Дзявочая лёгкадумнасць

Аб тым, што кожная дзяўчына хоча выйсці замуж, усім вядома. У большасці выпадкаў дзяўчаты выходзяць замуж, маючы 20 і больш гадоў. Выходзяць і ў 19, і ў 18 гадоў жыцця. І гэта яшчэ нармальная справа. Але ў Гайнаўскім павеце ёсць шмат дзяўчат, якія ўжо ў 16 — 17 год сваёй галоўнай задачай ставяць знайсці сабе мужа. І гэта дрэнная з'ява. Бо было бы нармальным, каб 16—17-гадовыя дзяўчаты імкнуліся закончыць сярэднюю школу, альбо навучыцца якога - небудзь рамяства. Але многім дзяўчатам і не гавары пра вучобу. Больш таго, бацькі таксама хутчэй сваіх няпоўналетніх дочак выдалі б замуж, чым паслаць вучыцца.

Вось, напрыклад, Надзя Назарук, Ніна Шакала і Жэня Пясэцка з Волькі Тарахоўскай перасталі хадзіць да пачатковай школы і «рэжуць» ужо дзевак.

Бываюць выпадкі, што такія няпоўналетнія дзяўчаты знаходзяць сабе жаніхоў і што ж, — атрымоўваецца безвыхадная сітуацыя — неабходна выходзіць замуж.

Дык вось, тры сяброўкі з Чаромухі — семнаццацігадовыя дзяўчаты павінны былі за дазволам на законны шлюб звяртацца ў суд.

Бываюць і такія выпадкі, што маладая дзяўчына не разабраўшыся ў сваіх пачуццях, выходзіць замуж і пасля некалькіх месяцаў разыходзіцца з мужам. Так было ў Новым Корніне і Кузаве.

А колькі ж выпадкаў, што такія маладажоны хаця і не разыходзяцца, але жыццё іх скалечана. І ўсё гэта з-за вялікай лёгкадумнасці.

М. Х.

Растуць партыйныя шэрагі

За дзесяць месяцаў г. г. ледзь не цэлых 50 працэнтаў усіх партыйных арганізацый Сямяціцкага павета прынялі да сваіх радоў новых членаў і кандыдатаў. Найбольш чалавек спалучыла свой лёс з праграмай і дзейнасцю партыі на тэрыторыі ГРН Мілейчыцы (31 новых кандыдатаў), Станцыя - Нурэц (26 новапрынятых), Клюковічы (20) і самы горад Сямяцічы (каля 40). На тэрыторыі гэтых ГРН-аў адзін член або кандыдат партыі прыпадае больш-менш на 25 беспартыйных.

В. Р.

Маладыя арганізатары

Песні рэхам нясуцца далёка, далёка. Прыемна паслухаць як моладзь спявае ў вёсцы Анусін (Сямяціцкі павет). З ініцыятывы Янкі Здуняка і Станіслава Сахарчука ў вёсцы арганізаваўся гурток ССМ. Дзякуючы гэтым двум юнакам арганізаваны там таксама мастацкі калектыў. Даход са сваіх выступленняў ён прызначае на будову святліцы, якая ў хуткім часе будзе ўжо гатовая.

М. С.

Запявала

Не адзін чалавек напэўна зайздросціць Паўлу Лемяшу з Кашалёў (Бельскі павет). У яго вельмі прыгожы голас. Як ён заспявае, дык вельмі прыемна слухаць. Ён і з'яўляецца запявалай у кашалёўскай моладзі.

Павал Лемяш вучыцца ў эканамічным тэхнікуме ў Бельску. Нягледзячы на гэта, бярэ ён актыўны ўдзел у мастацкай самадзейнасці ў сваёй вёсцы, а таксама нядаўна запісаўся да інструментальнага гуртка ў Орлі. Слаўны юнак Павел Лемяш.

М. С.

УВАГА, мастацкія гурткі!

У наступным нумары «Нівы» друкуем бясплатны дадатак аднаактавую п'есу п. з. «Толькі так...» П'еса выйдзе ў форме кніжачкі і будзе выгодна ў практычным карыстанні.

„NIWA"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok ul Warszawska 11 telefon 54-14.

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok ul Wesołowskiego 1 tel centr 37-41 red. naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40. zł rocznie — 28.80 zł

Wpłaty kierować na PKO Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch" Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA" Warszawa Krakowskie Przedmieście nr 7 Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16

Nkł. 5.000 Bltk N-3

СЫНОК

Да Змітруковых прышлі госці. Гаспадыня ўзяла за ручку свайго чатырохгадовага пястуна Васю і, падвёўшы яго да дзядулі, спытала:

— Пазнаеш, Васенька? Скажы, хто гэта?

— Стары карабін, — паглядаючы з-пад ілба на дзядулю, выпаліў Вася.

Госці прыціхлі ад нечаканасці.

— Васенька, будзь ветлівым, прывітайся з бабулькай, — прагаварыла маці.

— Баба яга, касцяная нага, — пачуўся адказ Васі.

Старая бабулька цяжка асунулася на крэсла ад уражання.

— Васенька, ты ж у нас добра выхаваны, падай ручку цёці, — прасіла збянтэжаная маці.

— Цётка-плётка, выдра маляваная, — праварчаў Вася.

Цётку, быццам нехта кіпетнём абліў. Яна рэзка крутнула на высокіх абцасіках і напоўненымі слязмі вачыма ўтарапілася ў акно.

Збянтэжаная зусім маці пачала апраўдвацца перад гасцьмі.

— У нашага Васенькі нешта сёння настрой сапсаваны. Але наогул ён у нас салодкае і вельмі разумнае дзіцятка.

— Займіся, сынок сваімі забаўкамі і не перашкаджай нам, — дадала яна, звяртаючыся да свайго пястунчыка.

У адказ Вася рэзка «падфудболіў» свой паравозік, які разануўся аб сцену. Ад яго адламаўся комін, а адарванае кола закацілася аж у другі канец пакоя пад тапчан.

Адначасова сынок зароў бычыным голасам, мабыць ад таго, што ў яго пад нагамі не было больш чаго знішчаць.

— Ціха, сыночак, ціха, — супакойвала маці. — Ну, скажы, што табе яшчэ даць пагуляць?

— Хачу татаву бры-ы-тву-у! — праз слёзы выдушыў Вася.

— А я б яму па задніцы даў, — не вытрымаў дзед.

— У-у-у! — зароў на ўсю хату Вася.

— Навошта палохаць дзіця, — заступілася маці. — Дай яму ўжо патрымаць брытву. Няхай супакоіцца, — прымірана загаварыў бацька.

— Ну, ведаеце, гэта ўжо пераходзіць усялякія граніцы, — злавалася цётка. — Вы яму дайце зараджаны рэвальвер няхай пагуляе.

— Выдра маляваная, выдра! — ускліквае Вася.

выходзячы з маткай у другі пакой.

— Не магу ўявіць, што з Васяй сталася. Ён жа ў нас заўсёды такі спакойны хлопчык. Так хораша з коцікам гуляў, — звяртаючыся да гасцей, апраўдвалася маці.

— А дзе ж ваш той раскошны коцік? — спытала цётка.

— Коцік? — перапытала маці. — Ды ён яшчэ ўчора быў, але, вось, гуляючы з Васяй, заблытаўся ў шнурок і задушыўся.

— Самагубства! — прабасіў дзед. — Кашэчыя нервы не вытрымалі гульні з Васяй.

— Сядайце за стол дарагія госцейкі, — запрашала маці ў той час, як бацька адкаркоўваў пляшкі. Раптам з другога пакоя зыляцеў мяч. Ён адбіўся ад дзедавай галавы, разбіў на стале два кілішкі і мякка ўліп у сярэдзіну прыгожага торта.

— Ну, гэта ўжо чорт ведае што, — не вытрымаў бацька. — Пастаўлю гіцля ў куток, — вырашыў ён, выходзячы ў другі пакой.

— Ну, што? — спытала ўсхваляваная маці, калі бацька вярнуўся.

— Не знайшоў падшывальца. Уцёк, — адказаў ён.

— Выхаванне дзяцей — справа вельмі складаная, — філасофстваваў бацька, седзячы за сталом.

— А ты складаных спраў вельмі не любіш і ўсё на маіх плячах ляжыць, — адказала маці.

— Я б яго вылячыў з дурасці, — прагаварыў дзед.

— Стары пердун! — пачулася за спіной дзеда ў паўадкрытым акне.

— Сынок, я за цябе чырванею, — прагаварыла маці, падыходзячы да акна. — Васенька, аддай запалкі, — закрычала яна рэзка.

— Я зусім не буду здзіўлены, калі аднойчы на месцы вашай хаты пабачу кучу вугалю, — заўважыў дзед.

— Трэба будзе купіць вогнетушыцель, — прадбачліва сказаў бацька.

Мілыя чытачы, падумайце толькі, што вырасце з Васі? Выхаванне дзяцей і ў біцці не заключаецца. Дзіцё павінна падпарадкоўвацца аўтарытэту бацькоў. Але ў нас часта разумныя падпарадкоўваюцца дурным.

Дзядзька Лявонь

— Вы абяззброілі двух бандытаў, а дрыжыце перад праўленнем кааператыва?

— Так, але ў праўленні 7 асоб.

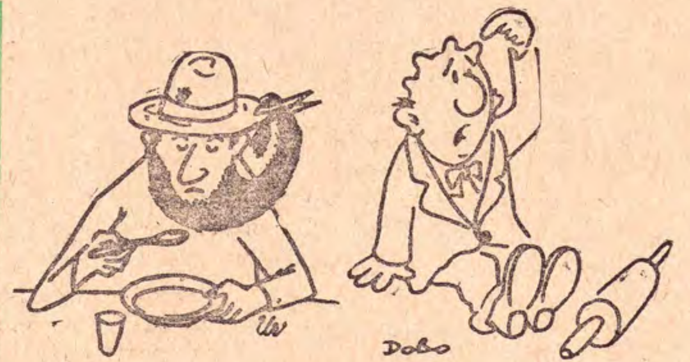

Без слоў

— Любіць... не любіць... любіць... не любіць...!

КУДЫ ЯНЫ ДЗЕВАЮЦЦА

— Скажы, тата, ці гэта праўда, што на Месяцы жывуць людзі? — пытаецца сын у бацькі.

— Магчыма, — адказвае бацька.

— Але куды ж яны дзеваюцца, калі месяц робіцца вузенькім?

Тэодар Міхалюк
Койлы

ПАЎТАРАЮ

— Што ж, Коля, паўтараеш чацвёрты клас?

— Паўтараю.

— А чаму?

— Бо наш настаўнік сказаў, што паўтарэнне — найлепшая дарога да ведаў.

Мікалай Грыгарук
Плюцічы

БАЧЫЎ

— Я бачыў такога асілка, які падымаў вагон... — кажа Міхась.

— Брэшаш! — ускрыкнулі хлопцы.

— ...Толькі не падняў, — дакончыў Міхась.

Сяргей Сэвэрын
Мастаўляны

КАБ БЫЛО ЧЫСТАЕ

Кандрат падаіў карову і аддае малако зноў піць карове. Тады падыйшоў да яго сусед і пытае:

— Навошта даеш малако карове?

— Ведаеш, уступіла мне ў вядро, дык мушу яшчэ раз перапусціць, каб было чыстае, — адказаў Кандрат.

Зася Касцючук
Тынкоўшчына

РАЗВІТАЎСЯ

Адзін хлапец пайшоў на камісію. Там яго доктар агледзеў і сказаў:

— Здаровы, як бык. пойдзеш да войска.

Хлапец адзеўся і ўжо каля дзвярэй на развітанне сказаў доктару:

— Да пабачэння, пане ветэрынар.

Пачуўшы гэта, доктар аж падскочыў з абурэння і закрычаў:

— Стой, сабака. То ты не ведаеш, як трэба сказаць доктару на развітанне?

— Ведаю, — кажа спакойна хлапец, — але я нічога дрэннага не сказаў. Вы мяне прыраўнялі да быка, ну а я вас да ветэрынара.

Доктар не меў што адказаць.

М. П.

З вёскі Астражаны ў Сямяціцкім павеце ішлі два сябры, Станіслаў Сабковіч і Уладзімір Іванаў — зборшчыкі Фінансавага аддзела ў Сямяцічах. Вясковая дарога здавалася ім надта вузкай. Ногі блыталіся, быццам было іх не дзве, а прынамсі дзесяць. Сумна было так ісці сярод глухой жнівеньскай ночы. Хацелася чымсьці развесяліць душу, абвеяную туманам «святой вады». Толькі чым, калі вакол глуш ды ноч. Нечакана трактарны шум пачулі яны здалёк. Нарастаў ён з кожнай мінутай, набліжаючыся ўсё больш да падарожнікаў, заблытаных у начной цемры.

— Глядзі, — адазваўся адзін з сяброў, — нейкі д'ябал імчыцца неасветленым трактарам.

— Чакай, з гэтага можна скарыстаць, — сцвердзіў другі. Калі трактарыст зраўняўся са зборшчыкамі, адзін з іх закрычаў на ўсё горла:

— Стой! Стой!

Трактарыст спыніў трактар.

— Чаму едзеш ноччу без святла? — строга запытаў зборшчык.

— Плаціш сто злотых штрафу! — дадаў другі, не даючы трактарысту дайсці да слова. Трактарыст тлумачыўся, прасіў, але гэта ў нічым не памагло. Зборшчыкі выпісалі яму на нейкай паперы «штрафны мандат» на сто злотых і трактарыст мусіў заплаціць. Потым прымусілі яго завярнуць трактар і адвезці іх да Астражан. Там разбудзілі прадаўшчыка мясной крамы і патрабавалі ад яго гарэлкі. Прадаўшчык рашуча адказаўся адкрыць краму. Змусіць яго да гэтага не было магчымасці, бо ён бачыў іх у дзень і ведаў, што яны толькі зборшчыкі Фінансавага аддзела ў Сямяцічах. Паслалі тады прадаўшчыку шмат сочных букецікаў усякай усячыны і... пайшлі да галавы па розум.

Абодва сябры - зборшчыкі накіраваліся да хаты грамадзяніна Язэпа Клепацкага

— Дзе ваш мужык? — увайшоўшы дахаты, строга звярнуўся зборшчык Іванаў да гаспадыні.

— На варце, — адказала жанчына. — Сёння яго чарга.

— Няпраўда! — запярэчыў зборшчык. — Няма яго на варце. Мы спраўджалі. Ён напэўна недзе спіць — сцвердзіў другі «начны герой».

— Гэта значыць, не выконвае сваіх падставовых абавязкаў. Плаціце, паважаная грамадзянка, за гэтае злачынства дзевяцьсот злотых штрафу.

— Панове даражэнькія, літасці прашу! — заламала рукі Клепацкая. — За што караць так строга нас бедных?

— Мы знаем такіх бедных! — рашуча сцвердзіў Сабковіч і пачаў перагортваць усё ў верх нагамі ў шафах, скрынях ды шуфлядах. Калі закончыў сваю «місію», хата выглядала, быццам пабоішча.

Двумя «героямі» зацікавілася Павятовая пракуратура ў Сямяцічах. Следства ў іх справе ўжо закончана і зараз чакаюць яны ў арышце на судовы разбор. Не спадзяваліся «героі» гэткага заканчэння сваёй гульні.

Зборшчыкі Фінансавага аддзела ў Сямяцічах, выкарыстоўваючы несвядомасць сялян, ужо не адзін раз дапускаліся падобных злачынстваў. Напрыклад, у сёмым нумары «Нівы» з 14 лютага г. г. пісалі мы аб грубіянствах зборшчыка Уладзіміра Іванова — аднаго з «герояў» злачынных правіннасцяў аб якім мы расказвалі.

Гэты крытычны сігнал Фінансавы аддзел прапусціў тады міма вушэй, а ў адказе на нашую інтэрвенцыю сямяціцкія ўраднікі намагаліся зусім беспадстаўна бараніць свайго сябра-зборшчыка.

Вядома, апетыт расце з ядою. Уладзімір Іванаў, адчуўшы за сабою шырокае і моцнае «плячо», якое ападабрала яго злачынную дзейнасць, вырашыў мабыць, што можна яму ўсё.

Няслаўны лёс працаўнікоў Фінансавага аддзела ў Сямяцічах няхай будзе перасцярогай усім тым хто праз пальцы глядзіць на крытычныя заўвагі.

Віктар Рудчык